

PIRATPARTIET

VALMANIFEST 2010

KUNSKAP

BAKGRUND OCH PROBLEM

Världen är under kraftig omvälvning och vi måste omvandla Sverige till ett hållbart kunskapssamhälle, där kunskap och teknik är fri och lättillgänglig och används på ett positivt sätt för att utveckla samhället.

För att åstadkomma detta krävs en väl fungerande infrastruktur, både på landsbygden och i städerna. Vi måste ha välfungerande, pålitlig och miljövänlig el- och vattenförsörjning, kollektivtrafik och vägnät. På samma sätt måste vi även ha en modern, effektiv och väl utbyggd IT-infrastruktur som ger alla samma möjlighet att på lika villkor delta i kunskapssamhället oavsett var de bor.

Kunskap och modern teknik ska genomsyra våra barns skolgång och varje barn ska få möjlighet att utvecklas optimalt utifrån sina egna förutsättningar. Skolan måste anpassas så att alla kan ta tillvarata de möjligheter som ny teknologi ger oss, så att de blir fullvärdiga medlemmar i kunskapssamhället. Alla måste få möjlighet till ett livslångt lärande, så att de kan utvecklas i takt med att samhället förändras. Ett samhälle där fri kunskap uppmuntras.

Kunskapen ska frigöras genom att vi motverkar hämmande patentsystem och underlättar arbetet för öppenhet och transparens i samhällliga och vetenskapliga institutioner.

En fungerande infrastruktur, framtidsinriktad utbildning och fri kunskap är förutsättningar för att vi ska kunna få ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv och en livskraftig industri som ligger i framkant.

ÖPPEN KÄLLKOD OCH ÖPPNA STANDARDER

De flesta av Sveriges myndigheter använder idag program med stängd källkod, vilket orsakar en rad problem. Det gör att programmen inte kan vidareutvecklas efter behov, att mjukvaruinköp ofta blir en källa till stora kostnader och att säkerheten är svår att kontrollera.

Många handlingar sparas endast i format som bara kan öppnas av ett visst program, och medborgarna tvingas i många fall att köpa samma program för att kommunicera effektivt med sina myndigheter. På samma sätt används i myndigheters verksamheter ofta olika sorters slutna standarder för kommunikation och lagring, vilket skapar inlåsnings effekter och gör att myndigheterna inte själva har kontrollen över sin information.

PATENT

Vårt nuvarande patentsystem är ett föråldrat, statsunderstött system för att skapa kunskapsmonopol som fördyrar, försvårar och förhindrar innovation och spridning av ny kunskap inom många områden.

Patent på gener och liv, såsom exempelvis patenterade utsäden, leder till orimliga kostnader i många utvecklingsländer med risk för ökad fattigdom och matbrist. Mjukvarupatent hämmar den tekniska utvecklingen inom IT-området, och utgör ett allvarligt hot mot Sveriges och Europas små och medelstora IT-företag. På läkemedelsområdet medför incitamenten i dagens patentsystem att mediciner och vacciner till flera allvarliga sjukdomar bortprioriteras.

Storföretagen hävdar ofta att patentsystemet är drivkraften bakom dagens snabba teknikutveckling genom att skydda dem som uppfinnar och investerar i nya idéer. Det stämmer inte. I dagens snabbföränderliga värld är det prispress i global konkurrens och kvalitetskrav från kräsna konsumenter som driver innovation och innovatörer. Patentet har istället reducerats till ett verktyg att hindra konkurrenter – som t.ex. småföretag och företag i utvecklingsländer – från att konkurrera på jämlika villkor.

Höga ansökningskostnader - ofta på hundratusentals kronor - och risken för ytterligare miljoner i patenträttsliga processkostnader, avskräcker effektivt mindre aktörer och gör teknisk utveckling onödigt dyr.

FORSKNING

Den offentligt finansierade forskningen behöver öppnas upp så att resultaten kommer så många som möjligt till del. Dagens vetenskapliga tidskrifter är sällan tillgängliga utanför den grupp av institutioner som publicerar i dem, och utvecklingen går mot att de etablerade tidsskrifterna hårdare hävdar sina rättigheter och aktivt hindrar spridning av resultaten.

Forskningsresultat som finansierats med gemensamma medel kan idag patenteras så att ensamrätt tillfaller forskaren. Det har diskuterats att avskaffa den regeln så att rättigheten att patentera istället tillfaller lärosätet. Dessa modeller lider båda av ett grundläggande fel: resultatet av den forskning som finansierats med offentliga medel ska inte stängas inne med patent. Istället måste de vara fria att använda för alla som vill bygga vidare på dem.

Vi vill att den offentligt finansierade forskningen ska publiceras i offentliga forum där vem som helst kan ta del av och bygga vidare på denna så att kunskapen kommer till allas nytta, inte bara enskilda personer eller kommersiella företag.

SKOLA OCH UTBILDNING

Utbildningsverige är inte anpassat för dagens samhälle. Grund- och gymnasieskolan har inte integrerat datorer i den utsträckning som omvärlden har, vilket får som följd att skolan inte ger nödvändiga färdigheter för dagens kunskapssamhälle. Det behöver finnas en bred tillgång till datorer, internet, programvaror baserade på öppen källkod och fria läromedel. Dessutom måste elevernas egen förmåga att söka och källkritiskt granska information uppmuntras och utvecklas ännu mer.

Den högre utbildningen måste öppnas upp så att läromedel och inspelningar av föreläsningar som finansierats med gemensamma medel också finns tillgängliga för så många som möjligt utan geografiska eller andra begränsningar.

INFRASTRUKTUR

Bredbandsutbyggnaden i Sverige prioriterades under slutet av 1990- och början av 2000-talet. Det gav oss ett försprång inom digitala tjänster som gav upphov till en rad innovativa svenska företag och tjänster - ett försprång som tyvärr inte längre finns kvar.

För att Sverige ska kunna vara på frontlinjen i den digitala tidsåldern, måste internet finnas tillgängligt för alla, med god tillgänglighet och kapacitet. Idag finns en snedvriden konkurrens när det gäller att bygga bredband på mindre lukrativa orter. Ett konkret exempel är när Teracom skulle dra fiber i Norrlands inland men Telia systematiskt byggde ut ADSL på samma orter så fort de fick reda på var Teracom skulle bygga ut, men nästan inga andra platser. Det fick till följd att Teracom plöjde ner miljarder kronor i onödan och stora delar av landsbygden blev helt utan bredband. Vi menar att rätten till bredband är lika självklar som rätten till rinnande vatten, el och avlopp. Man ska inte diskrimineras och utestängas från det moderna samhället bara för att man bor på ett visst ställe i landet.

En annan sida av samma mynt är att vår digitala infrastruktur blivit onödigt sårbar. Det sägs ibland att Internet byggdes för att klara av ett kärnvapenangrepp, men den tåligheten kräver också att man bygger flera framkomliga vägar som nätets information kan ta. Om fel fiberkabel grävs av kan halva Sverige stanna med stora kostnader och olägenheter som följd. Misstag, olyckor och rena sabotage är alla hot mot vår infrastruktur och den behöver byggas så att den kan nå upp till höga men rimliga krav på motståndskraft.

PIRATPARTIETS LÖSNING

ÖPPEN KÄLLKOD OCH ÖPPNA STANDARDER

Vi vill ålägga den offentliga sektorn att på sikt övergå till mjukvara och system som i sin helhet är konstruerade med öppen källkod. Filformat och elektroniska tjänster (t.ex. webbsidor) ska följa sådana öppna standarder som fungerar bra även i mindre vanliga operativsystem och webbläsare. Grundregeln ska vara att all ny mjukvara som tas i bruk i sin helhet ska vara baserad på öppen källkod.

Vi vill genomföra dessa ändringar så snart som möjligt, med en kontrollstation 2012. Migrering som kommer ta betydligt längre tid än så kräver en realistisk tidsplan. Långsiktiga undantag ska ges endast i fall där man kan visa att nödvändig funktionalitet inte till rimlig kostnad kan tillhandahållas i enlighet med dessa riktlinjer.

PATENT

Patent behövs inte för att skapa innovation – det ser vi på alla områden som inte kan patenteras. Drivkrafterna från att vara först på en marknad är fullt tillräckliga för att skapa innovation.

I dag hämmar patentsystemet innovationen, framför allt inom branscher som medicin, mjukvara och miljö. Därför vill vi först successivt anpassa patentsystemet till de växande behoven av fri och global kunskapsspridning, och så småningom avskaffa det helt. En anpassning av patentsystemet är en förutsättning för en snabb utveckling som kommer så många som möjligt till del, även utvecklingsländer.

Medicinpatent skapar lidande

Vi menar att dagens utformning av medicinpatent orsakar stora problem för världens fattiga, med stora inköpskostnader för läkemedel som egentligen är billiga att producera. Påståendet att läkemedelspatent är enda möjligheten att garantera finansieringen av forskning och framställning av nya preparat saknar stöd i aktuell forskning. Redan idag är det staten som bekostar huvuddelen av all läkemedelsforskning genom att köpa merparten av alla sålda läkemedel.

Vi vill att Sverige ska verka för en europeisk lösning för att säkerställa att världens fattiga får tillgång till mediciner. Möjligheten att helt upphandla forskningen inom en pool av länder, och släppa det resulterande läkemedlet fritt att framställas inom de länder som ingår i samarbetet, bör utredas och prövas i praktiken. Sverige ska verka för att EU tar fram tillfälliga lösningar i avvaktan på att medicinpatent helt kan fasas ut.

Mjukvarupatent hämmar innovation

Vi anser att mjukvarupatent hämmar den tekniska utvecklingen inom IT-området, och utgör ett allvarligt hot mot såväl små och medelstora företag som enskilda programmerare. Trots att patentlagen uttryckligen säger att datorprogram inte ska vara patenterbara, beviljar det europeiska patentverket EPO sådana patent.

I väntan på att patentsystemet avvecklas på europeisk basis vill vi att Sverige ska göra ett tillägg till patentlagen som uttrycker förbudet mot mjukvarupatent ännu tydligare, och klargör att de inte gäller i Sverige.

Patent är miljöskadligt

För att vi ska kunna minska vår påverkan på miljön måste vi satsa på mängder av ny teknik. Men mycket teknik är inlåst i patenträttigheter som blir allt starkare och bevakas allt hårdare. Ett förslag är att införa undantag i patentlagstiftningen då den hindrar spridningen av miljöförbättrande teknik, liknande de undantag man infört för mediciner.

Behovet av att öka det vetenskapliga utbytet gällande grön teknik är påtagligast i utvecklingsländer vars ekonomier utvecklas i hög hastighet men ofta med teknik som skadar miljön. Billig miljövänlig teknik finns men är hårt patenterad, och även med fungerande licensiering och priskonkurrens minskar tillgängligheten om byråkratiska hinder sätts upp.

Vi anser inte att man ska kunna äga patenträttigheter till grödor eller djur. Det är att äga naturens gång och det har visat sig ge stora problem för jordbrukare i både i-länder och u-länder. Patent på grödor och djur är dessutom direkt kontraproduktiva på jordbruksmarknaden: försäljning och utveckling koncentreras till ett fåtal gigantiska aktörer istället för en mångfald av små innovatörer.

FORSKNING

Vi vill att forskningen ska öppnas upp, resultaten göras tillgängliga via webben och vara fria att använda. Det stimulerar innovation och livslångt lärande. Då forskningen är betald via allmänna medel ska också dess resultat tillfalla allmänheten.

SKOLA OCH UTBILDNING

Kunskap förbättrar människans möjligheter i livet. Det är av största vikt att undervisningen är i fas med samhället i stort. Det är därför viktigt att framtidssäkra skolan genom att inkludera datorer och internet på alla nivåer i undervisningen. Skolan ska inte vara en "papper och penna"-zon, när resten av samhället använder datorer. IT ska inte vara ett eget ämne i skolan, lika lite som "penna" är det idag.

Vi menar att lärarrollen kommer att behöva anpassas efter det nya kunskapssamhället, där läraren och skolan inte längre är en ung människas enda självklara källa till kunskap och information, och där varje påstående kan ställas mot en mängd olika informationskällor. Det är viktigt att elever ges möjlighet att söka och utvärdera andra kunskapskällor än de som skolan tillhandahåller, eftersom sådant sökande bygger förståelse och kunskap. En allt viktigare uppgift för skolan är att förse elever med de kunskaper och verktyg som behövs för att orientera sig i det framväxande informationssamhället.

Vi vill att Internet ska vara ett verktyg inom skolans verksamhet som erbjuder eleverna aktuell samhällsinformation och interaktiv kommunikation vilket ger dem möjligheter att öva sig i att vara aktiva medborgare. Ett ökat utbyte av information mellan skolor och andra institutioner innebär ett gemensamt kunskapsbyggande.

Vi vill att datorer med tillgång till internet ska introduceras från skolstart och vara tillgängliga under resten av skoltiden.

Vi vill säkerställa att inga skolor på något sätt hindrar elever att söka information. Internet i skolor får inte censureras eller filtreras.

Vi anser också att det är principiellt och ekonomiskt viktigt att skolor, högskolor och universitet fasar ut all användning av stängd programvara till förmån för fri och gratis programvara.

Vi vill att datorer, internet, programvaror under öppen källkod och fria läromedel ska finnas tillgängligt för varje elev från första skoldagen. Med tillgång till datorer och informationsteknik samt kunskap om dess användning ger vi våra barn en framtid i tekniksamhället.

Vi vill att skolor i största möjliga mån ska köpa in, sponsra och ta fram läromedel under öppna licenser i syfte att öka elevernas motivation och inflytande över sin inläring. Detta öppnar för kreativa undervisningsmetoder som ger lärare, elever och föräldrar möjligheter att kontinuerligt revidera och anpassa undervisningsmaterialet till elevgruppen.

INFRASTRUKTUR

För att komma till rätta med ett av grundproblemen vill vi skilja på nätägare och tjänsteoperatörer - ett och samma företag eller koncern ska inte få kontrollera underliggande infrastruktur och samtidigt konkurrera med tjänsteutövare som använder den infrastrukturen. Vi måste därför särskilja ansvaret för byggande, drift och underhåll av nätet (som är en allmän och viktig samhällsnytta) från utbudet av tjänster (som bör vara en så fri marknad som möjligt).

Vi anser att tillgången till Internetanslutning av minimihastighet på åtminstone 1 Mbit/s ner och 0,5 Mbit/s upp är en medborgerlig rättighet redan nu. Alltmer av det demokratiska samtalet, inhämtandet av information och nyheter tillika kontakter med myndigheter och beslutsfattare sker via internet. I syfte att säkerställa att så många medborgare som möjligt har tillgång till Internet driver Piratpartiet en linje där man lagstiftningsvägen vill upphöja internetåtkomst till en sorts medborgerlig rättighet, så långt som det praktiskt och geografiskt är möjligt. Finland har nyligen upphöjt internetåtkomst på minst 1 Mbit/s till en basservice motsvarande posten. I Sverige kan man jämföra med Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, där kommunernas skyldighet att tillhandahålla vatten och avlopp regleras.

Det finns idag inga tekniska hinder för att i stort sett alla medborgare med tillgång till kommunalt vatten ska kunna ha en dataöverföringshastighet av en gigabit per sekund i båda riktningarna; bara politiska hinder. Dessa avser Piratpartiet att eliminera. Vid mandatperiodens utgång vill vi att 1 Gbit/s ska vara normen för nya svenska hushåll.

För att de privata intressena ska få utnyttja våra gemensamma resurser (radiofrekvenser, fiber, koppartråd etc.) så vill vi tvinga dem att rätta sig efter vissa spelregler, lika för alla:

- Tjänsterna får inte vara diskriminerande. Finns det kabel draget så ska tjänster erbjudas, oavsett geografi eller andra avgränsningar. Ett visst basutbud ska alltid finnas som minimum för att man ska få kalla det för bredband.
- Tjänsterna får inte vara begränsade. Går det att köra 24 Mbit/s från telestation till kund ska inte hastigheten strypas artificiellt utan att det framgår mycket tydligt i reklam, avtal och prissättning. Datamängden får endast begränsas i undantagsfall, och då av tekniska skäl. Även här måste det framgå tydligt och reklamtext som "obegränsat bredband" får aldrig användas i de fall någon form av begränsning ändå finns.
- Alltid när man gräver upp för att lägga, byta ut eller laga vatten, avlopp, banvallar eller vägar ska man också lägga ner fiberrör så man kan lägga ut fiber när behovet uppstår. Det är grävningen som är det dyra så det ska samordnas med andra verksamheter så mycket som möjligt.

- Nätägare och tjänsteoperatörer får aldrig diskriminera olika typer av trafik på andra grunder än rent tekniska.

De här villkoren kan sammanfattas med att tjänsterna helt enkelt ska erbjudas under rimliga och icke-diskriminerande villkor.

SAKPOLITIK UNDER MANDATPERIODEN

ÖPPEN KÄLLKOD OCH ÖPPNA STANDARDER

Vi vill utreda hur Sveriges myndigheter ska gå över till program skrivna i öppen källkod.

Vi vill se ett principbeslut om att nya offentliga datasystem ska byggas i öppen källkod.

Vi vill se ett principbeslut om att fasa ut stängd programvara från svenska myndigheter.

Vi vill se ett principbeslut om att myndigheters webbsidor och e-tjänster ska använda öppna och fria standarder och vara tillgängliga för alla medborgare utan krav på något specifikt operativsystem eller webbläsare.

Vi vill se ett principbeslut om att svenska myndigheter i kontakt med medborgarna ska använda dataformat som bygger på öppna standarder.

PATENT

Vi vill utreda alternativ till systemet med läkemedelspatent, i linje med förslagen från Piratpartiet, Läkare Utan Gränser och andra organisationer.

Vi vill säkerställa att patent på proteiner, DNA-sekvenser, mikroorganismer och annat liv inte beviljas i Sverige.

Vi vill stoppa mjukvarupatent i Sverige.

Vi vill införa ett billigt och snabbt sätt att upphäva patent som ligger utanför det patenterbara området.

Vi vill avskaffa egenfinansieringen av patentverket, som leder till att verket får mer pengar att röra sig med ju fler patent det beviljar. Istället ska myndigheten vara finansierad genom anslag, och patentavgifterna ska i större utsträckning än idag riktas mot att patentlitteraturen tillgängliggörs och användandet av den populariseras.

Vi vill stärka begreppet "sedvänja" kraftigt så patent inte kan hindra någon att utöva en tidigare praktiserad metod.

Vi vill reducera antalet patent genom att utöka kravet på så kallad uppfinningshöjd och dessutom införa en regel att om skyddsvärdet är ringa (lätt kan kringgås) så ska patent inte beviljas.

Vi vill utöka instrumentet med tvångslicensiering för att skapa bättre konkurrens.

Vi vill stärka de små aktörernas möjlighet att hävda sig mot storföretagen vid tvister.

Vi vill utreda hur Sverige unilateralt kan avveckla patentsystemet inom riket.

FORSKNING

Vi vill släppa all offentligt finansierad forskning fri från patent.

Vi vill att all offentligt finansierad forskning ska publiceras fritt på ett sätt som gör att andra kan bygga vidare på den.

Vi vill utreda hur fritt tillgänglig publicering (s.k. Open Access) kan underlättas och premieras.

SKOLA OCH UTBILDNING

Vi vill utreda hur vi kan få samma grad av offentlighet rörande betyg utfärdade i kommunala skolor som i friskolor.

Vi vill tilldela elever egna datorer från skolstarten.

Vi vill att läromedel som skapas av lärare i tjänsten ska vara tillgängliga för fri distribution och fri användning. Målsättningen ska vara att utbildningen, i synnerhet den i grund- och gymnasieskola, till så hög grad som möjligt ska använda fria läromedel.

Vi vill att alla inspelningar av föreläsningar på universitet och högskolor ska tillhandahållas fritt på nätet och vara åtkomliga för alla.

Vi vill undanta skolor från upphovsrättslagar som hindrar fri kopiering av läromedel i icke-kommersiellt syfte.

Vi vill att regeringen ska ge skolverket i uppdrag att utvärdera och utbilda i fria programvaror för användning i skolan.

Vi vill att regeringen ska uppmuntra användande och produktion av fria läromedel som ett led i en öppen skola tillgänglig för samhället.

Vi vill förtydliga skollagen så att det framgår att dator ingår i de grundläggande hjälpmedel som skolan tillhandahåller utan avgift.

INFRASTRUKTUR

Vi vill göra internetåtkomst till en basservice på samma sätt som tillgången till el, avlopp och vatten. Staten ska agera för att göra det svenska nätet mer driftsäkert, robust och redundant.

Vi vill att staten använder sitt ägande i TeliaSonera för att återköpa de delar av koncernen som förvaltar infrastruktur, för att ställa dem under statlig kontroll.

Vi vill att regeringen ska utfärda direktiv till alla Sveriges myndigheter och kommuner, så som flygplatser, bibliotek och universitet, att de snarast under mandatperioden ska börja erbjuda trådlöst, gratis, anonymt, ofiltrerat och inloggningsfritt internet till medborgare som besöker deras lokaler.

Vi vill införa en allmängiltig definition av begreppen "bredband" och "internet" som garanterar konsumenterna en rimlig uppsättning tjänster och hastigheter.

Vi vill ge Konsumentverket direktiv och möjlighet att agera kraftfullt mot operatörer som försöker sälja en tjänst av sämre kvalitet, men ändå kallar det bredband eller internet.

POLITIK I EUROPA

Öppen källkod

Vi vill att Sverige ska verka inom EU för att nya EU-finansierade datasystem ska byggas i öppen källkod.

Patent

Vi vill att Sverige ska verka inom EU för att

- mjukvarupatent inte ska införas i Europa, och att det europeiska patentverket EPO ska sluta bevilja dem i strid mot lagen,
- avskaffa självfinansieringen av EPO, så de inte längre har ett direkt incitament att bevilja ansökningar,
- omförhandla TRIPs och ta bort kravet på att länder måste ha patent även om de inte själva vill,
- utreda alternativ till systemet med läkemedelspatent på europeisk nivå,

- stödja länder i tredje världen i deras kamp för att få sina synpunkter på patentsystemet beaktade.

Forskning

Vi vill att Sverige ska verka inom EU för att

- premiera fritt tillgänglig publicering (s.k. Open Access) när forskningsstöd utdelas,
- släppa all EU-stödd forskning fri från patent.

Infrastruktur

Vi vill att Sverige ska verka inom EU för att nätneutralitet etableras på europeisk nivå.